

- (Izdanje 1 – 8.5.2003). [Korigenda Cor 1:2006 5.7.2006].
16. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19139:2007 – Geografske informacije – Metapodaci – Implementacija XML šeme (Izdanje 1 – 17.04.2007).
  17. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19118:2011 – Geografske informacije – Kodiranje (Izdanje 2 – 10.10.2011).
  18. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19136:2007 – Geografske informacije – Jezik za označavanje geografskih podataka (GML) (Izdanje 1 – 23.8.2007).
  19. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO/IEC 19757-3:2006 – Informaciona tehnologija – Jezik DSDL (Document Schema Definition Language) – Dio 3. Vrednovanja zasnovana na pravilima – Schematron – (Izdanje 1 – 24.5.2006).
  20. ICAO dokument 9674-AN/946 – Svjetski geodetski sustav – Priručnik iz 1984. (Drugo izdanje – 2002).
  21. Poglavlje 7, dio 7.3.2. (Algoritam za provjeru ciklične redundancije (CRC)) ICAO dokumenta 9674-AN/946 – Svjetski geodetski sustav – Priručnik iz 1984. (WGS-84) (Drugo izdanje – 2002).
  22. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO/IEC 27002:2005 – Informacijska tehnologija – Sigurnosne tehnike – Kodeks za upravljanje sigurnošću informacija (Izdanje 1 – 15.6.2005).
  23. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 28000:2007 – Specifikacija za sustave upravljanja sigurnošću u lancu snabdijevanja (Izdanje 1 – 21.9.2007. u procesu je revizije, predviđeni datum izmjene Izdanjem 2. je 31.1.2008. [trenutno u fazi ispitivanja]).
  24. EUROCAE ED-99A, Zahtjevi korisnika kartografskih informacija o aerodromima (listopad 2005).
  25. Međunarodna organizacija za standardizaciju, ISO 19110:2005 – Geografske informacije – Metodologija za katalogizaciju geografskih objekata (Izdanje 1)."

#### Članak 7.

Prilog XI – Razlike u odnosu na ICAO iz članka 14, mijenja se i glasi:

"Poglavlje 3, dio 3.5.2. (Provjera koda ciklične redundancije) Aneksa 15 Čikaške konvencije – Usluge zrakoplovnog informiranja (Četrnaesto izdanje – srpanj 2013, uključene izmjene br. 37)."

#### Članak 8.

Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-74-1/18  
22. siječnja 2018. godine  
Banja Luka

Generalni ravnatelj  
**Đorđe Ratkovića**, v. r.

139

На основу члана 16. и 61. став (2) Закона о управи ("Службени гласник БиХ", број 32/02, 102/09 и 72/17), те члана 14. став (1) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 39/09), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси

## ПРАВИЛНИК О NOTAM КАНЦЕЛАРИЈИ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ (NOF)

### Члан 1.

(Предмет)

Предмет овог правилника је дефинисање функција и задатака NOTAM канцеларије Босне и Херцеговине (у даљем тексту: "NOF"), како би се обезбиједио проток информација битних за пријем, обраду и дистрибуцију истих у форми NOTAM-а, а које су неопходне за безбједно одвијање ваздушног саобраћаја у FIR Сарајево.

### Члан 2.

(Циљеви)

Циљ овог правилника је да се у раду NOF-а обезбиједи примјена ICAO Стандарда и препоручене праксе и других релевантних прописа којим се дефинише ова област, обезбјеђујући проток информација и података од значаја за безбједност летења.

### Члан 3.

(Појмови и скраћенице)

- (1) Појмови који се употребљавају у овом правилнику имају следеће значење:
  - а) **Аеродром** (Aerodrome): Унапријед дефинисано подручје на копну или води (укључујући све објекте, инсталације и опрему) намијењено за слијетање, полијетање и кретање ваздухоплова у било којем дијелу или цјелини.
  - б) **Аеродромски оператер**: Физичко или правно лице којем је издата потврда за кориштење аеродрома од стране надлежне ваздухопловне власти.
  - ц) **Амандман на AIP** (AIP Amendment): Садржи измјене сталне природе информација објављених у AIP-у.
  - д) **ASHTAM**: Посебна серија NOTAM-а која помоћу утврђеног обрасца обавјештава о промјени у активности вулкана, вулканској ерупцији и/или облаку вулканског пепела који су значајни за летење ваздухоплова.
  - е) **Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине** (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation): Надлежна ваздухопловна власт Босне и Херцеговине.
  - ф) **Додаци на AIP** (AIP Supplement): Привремене измјене информација у AIP-у које се објављују посебним/издвојеним страницама.
  - г) **Интегрисани пакет ваздухопловних информација** (Integrated Aeronautical Information Package): Пакет који се састоји од следећих елемената:
    - 1) Зборник ваздухопловних информација, укључујући амандмане на AIP;
    - 2) Додаци на AIP;
    - 3) Хитних ваздухопловних обавјештења - NOTAM и Претполетних информативних билтена - PIB;
    - 4) Ваздухопловних информативних циркулара (AIC);
    - 5) Контролних листи и листи важећих NOTAM-а.
  - х) **Извор ваздухопловних података и информација**: физичко или правно лице које је потписало споразум о нивоу пружања услуга (Service Level Agreement - SLA) са пружаоцем услуга ваздухопловног информисања.

- и) **Међународна NOTAM канцеларија** (International NOTAM Office (NOF)): Канцеларија успостављена од стране државе у сврху размјештања NOTAM-а на међународном нивоу.
- ј) **Државна надзорна власт/Национално надзорно тијело** (National Supervisory Authority): Означава Дирекцију за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине.
- к) **NOTAM** (Notice to Airmen): Телекомуникационо дистрибуисана порука која садржи информације о успостављању, стању или измјени ваздухопловног средства, услуге, поступка или опасности, чије је благовремено познавање неопходно особљу које учествује у припреми и извршавању летења.
- л) **Област информисања ваздухоплова у лету** (Flight Information Region): Ваздушни простор одређених димензија у којем се пружају услуге информисања ваздухоплова у лету и узбуњивања.
- м) **Ограничена зона** (Restricted Area): Дио ваздушног простора у коме се на одређено вријеме летење ваздухоплова ограничава и одвија према унапријед одређеним условима.
- н) **Опасна зона** (Danger Area): Дио ваздушног простора утврђених димензија унутар којег, у одређеним периодима, могу постојати активности опасне по летење ваздухоплова.
- о) **Препрека** (Obstacle): Означава све фиксне (привремене или сталне) и покретне објекте или њихове дијелове, који:
- 1) су смјештени на површини намијењеној за кретање ваздухоплова по тлу; или
  - 2) надвишавају дефинисане површине намијењене за заштиту ваздухоплова у лету; или
  - 3) се налазе изван тих дефинисаних површина и оцијењени су као опасни за ваздушну пловидбу.
- п) **Пружалац услуга ваздухопловног информисања**: Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине (BHANSA) или друга организација која посједује важећи сертификат за пружање услуга ваздухопловног информисања, а именована је од стране надлежне ваздухопловне власти.
- р) **Преполетни информативни билтен** (Pre-flight Information Bulletin): Приказ актуелних NOTAM информација од оперативног значаја, припремљен непосредно прије извршења лета.
- с) **Полетно-слетна стаза** (Runway): Дефинисана правоугаона површина на аеродрому на копну намијењена за слијетање и полијетање ваздухоплова.
- т) **Регулисање и контрола ваздухопловних информација** (AIRAC): Систем са сврхом правременог најављивања околности које захтијевају значајне измјене у оперативној пракси, заснован на заједничким, унапријед одређеним датумима ступања на снагу.
- у) **Сирови подаци** (Raw data): Назив за податке прикупљене из извора који нису били предмет обраде или било које друге манипулације.
- в) **SNOWTAM**: Посебна серија NOTAM-а која обавјештава о присуству или уклањању опасних услова проузрокованих снијегом, ледом, лапавицом или водом помијешаном са снијегом, лапавицом и ледом на површинама за кретање ваздухоплова.
- з) **Ваздухопловни подаци** (Aeronautical Data): Представљају формализован приказ ваздухопловних чињеница, концепата или упутстава, подесан за комуникацију, интерпретацију, тумачење или обраду.
- аа) **Ваздухопловне информације** (Aeronautical Information): Информације које произилазе из прикупљања, анализе и формирања ваздухопловних података.
- бб) **Ваздухопловни информативни циркулар** (Aeronautical Information Circular): Обавјештење које садржи информације које се не могу објавити путем NOTAM-а или AIP-а, које се односе на безбједност летења, ваздушну пловидбу, технички, административни или законодавни садржај.
- щ) **Зборник ваздухопловних информација** (Aeronautical Information Publication): Зборник који објављује држава или се објављује у име државе и садржи ваздухопловне информације трајног карактера значајне за ваздушну пловидбу.
- дд) **Забрањена зона** (Prohibited Area): Ваздушни простор одређених димензија изнад земље или територијалних вода неке државе у којем је летење ваздухоплова забрањено.
- (2) Скраћенице употребљене у овом правилнику имају следеће значење:
- а) **AIC** (Aeronautical Information Circular) - Ваздухопловни информативни циркулар;
  - б) **AIP** (Aeronautical Information Publication) - Зборник ваздухопловних информација;
  - ц) **AIRAC** (Aeronautical Information Regulation and Control) - Регулисање и контрола ваздухопловних информација;
  - д) **AMD** (Amend or Amended) - Измијенити или измијењен;
  - е) **AFTN** (Aeronautical Fixed Telecommunication Network) - Ваздухопловна фиксна телекомуникациона мрежа;
  - ф) **AFS** (Aeronautical Fixed Service) - Ваздухопловне фиксне везе;
  - г) **ATS** (Air Traffic Services) - Услуге контроле ваздушног саобраћаја;
  - х) **ARO** (Air Traffic Services Reporting Office) - Аеродромски пријавни биро;
  - и) **AD** (Aerodrome) - Аеродром;
  - ј) **AGL** (Above Ground Level) - Изнад нивоа земље;
  - к) **AMSL** (Above Mean Sea Level) - Изнад средњег нивоа мора;
  - л) **BHDCA** (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation) - Дирекција за цивилно ваздухопловство;
  - м) **COM** (Communication) - Везе;
  - о) **EAD** (European AIS Database) - Европска AIS база података;
  - п) **EST** (Estimate or estimated) - Предвидјети или предвиђен или предвиђање;
  - р) **FIR** (Flight Information Region) - Област информисања ваздухоплова у лету;
  - с) **GNSS** (Global Navigation Satellite System) - Глобални навигациони сателитски систем;
  - т) **H24** (Continuous day and night service) - Даноноћна служба;

- у) **ICAO** (International Civil Aviation Organisation) - Међународна организација за цивилно ваздухопловство;
- в) **IFR** (Instrument Flight Rules) - Правила инструменталног летења;
- з) **List of valid NOTAM** - Листе важећих NOTAM-а;
- аа) **MET** (Meteorological Services) - Метеоролошке услуге у ваздушној пловидби;
- бб) **NOF** (International NOTAM Office) - Међународна NOTAM канцеларија;
- цц) **NIL** (None or I have nothing to send to you) - Ништа или немам шта да вам пошаљем;
- дд) **PERM** (Permanent) - Сталан;
- ее) **PIB** (Pre-flight Information Bulletin) - Претполетни информативни билтен;
- фф) **RWY** (Runway) - Полетно-слетна стаза;
- гг) **SAR** (Search and Rescue) - Трагање и спасавање;
- хх) **SLA** (Service Level Agreement) - Ниво пружања услуга;
- ии) **SUP** (AIP Supplement) - Додатак (AIP додатак);
- јј) **VFR** (Visual Flight Rules) - Правила визуелног летења;
- кк) **VHF** (Very high frequency) - Врло висока фреквенција;
- лл) **UIR** (Upper Flight Information Region) - Горња област информисања у лету;
- мм) **UTC** (Coordinated Universal Time) - Универзално координисано вријеме;

## Члан 4.

## (Задаци NOF-а)

- (1) Задатак NOF-а је да обезбиједи ефикасан и рационалан поступак пријема и обраде података, како би припремљена информација била дистрибуисана у форми NOTAM-а.
- (2) Задаци NOF-а се састоје у сљедећем:
  - а) пријем, контрола, уређивање, формирање података, те објављивање и архивирање ваздухопловних информација у форми NOTAM-а;
  - б) израда и објављивање контролних листи (Checklists) и листи важећих NOTAM-а (List of valid NOTAM);
  - ц) пријем и предаја порука путем AFTN (Aeronautical Fixed Telecommunication Network);
  - д) координација са осталим службама и NOF других држава;
  - е) координација између NOF-а и аеродромског оператора;
  - ф) развој и оптимизација рада и организације NOF-а.
- (3) NOF је:
  - а) функционално организован,
  - б) опремљен свим техничким уређајима у функцији пријема и података и формирања информација у форми NOTAM-а,
  - ц) кадровски оспособљен, како би се обезбиједио ефикасан и рационалан поступак пријема и обраде података и формирања информација у форми NOTAM-а.
- (4) Процедуре координације, начин доставе, рокови, садржај, ажурирање, чување, као и остали подаци од значаја за безбједно одвијање операција ваздухоплова и ваздушне пловидбе, регулисаће међусобним споразумом NOF и конкретне службе, укључујући аеродромског оператора.

## Члан 5.

## (Одговорности и функције)

- (1) У складу са чланом 4. став (1) овог правилника, NOF је одговоран за спровођење задатака наведених у члану 4. овог правилника.
- (2) NOF је овлаштен за међународну и домаћу дистрибуцију NOTAM порука које се односе на FIR Сарајево.
- (3) Радно вријеме NOF-а је 24Н.

## Члан 6.

## (Извори ваздухопловних података и информација)

- (1) У циљу постизања потпуности, благовремености и квалитета ваздухопловних података и ваздухопловних информација, пружалац услуга ваздухопловног информисања дужан је закључити/склопити одговарајуће споразуме о нивоу пружања услуга (Service Level Agreement - SLA) са свим изворима ваздухопловних података и информација.
- (2) Обавезе извора ваздухопловних података и информација укључују доставу сирових података у облику који наводи SLA ради објаве ваздухопловне информације, те непрестано праћење њихове ажурности и доставу свих утврђених промјена.
- (3) Пружалац услуга ваздухопловног информисања ће предложити изворе ваздухопловних података и информација за објаву путем Зборника ваздухопловног информисања (AIP), изворе ваздухопловних података и информација за објаву путем NOTAM-а и изворе ваздухопловних података и информација за објаву путем Ваздухопловног информативног циркулара (AIC). Предложене изворе ваздухопловних података и информација одобрава Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине.

## Члан 7.

## (NOTAM - Опште спецификације)

- (1) Осим у случајевима из става (4) овог члана, NOTAM се објављује на обрасцу који је дат у Прилогу бр. 1 овог правилника.
- (2) Текст NOTAM-а је састављен од ознака које подразумевају стандардизовану скраћеницу која је додијелена ICAO NOTAM коду допуњену ICAO скраћеницама, индикаторима, идентификаторима, позивним знацима, фреквенцијама, бројкама и отвореним текстом.
- (3) Ако је NOTAM намијењен за међународну дистрибуцију, дијелови изражени слободним текстом исписују се на енглеском језику.
- (4) Информације о снијегу, лапавици, леду и води која се задржава на асфалтираним површинама аеродрома/хелидрома објављују се путем SNOWTAM-а, на обрасцу који је дат у Прилогу бр. 2 овог правилника.
- (5) Информације које се тичу значајних промјена у вулканској активности, вулканским ерупцијама и/или облаку вулканског пепела објављују се путем ASHTAM-а, на обрасцу који је дат у Прилогу бр. 3 овог правилника.
- (6) Лице одговорно за објављивање NOTAM-а додјељује сваком NOTAM-у серију означену словом и четвороцифрени број, за којим слиједи коса црта и двоцифрени број који означава годину.
- (7) Четвороцифрени бројеви из става (6) овог члана су узастопни и засновани на календарској години.
- (8) За идентификацију серије NOTAM-а користе се слова од А до Z, са изузетком слова S и T.

- (9) Ако се у NOTAM-у уочи грешка, објављује се NOTAM са новим бројем који замјењује NOTAM који садржи грешку или се NOTAM који садржи грешку укине, а нови NOTAM објави, при чему путем NOTAM-а може да се укине или замијени само један NOTAM.
- (10) Ако се објави NOTAM којим се укида или замјењује претходни NOTAM, назначаваче се серија и број претходног NOTAM-а, а серија, локацијски индикатор и предмет оба NOTAM-а биће истовјетни.
- (11) NOTAM мора да буде кратак колико је то могуће, састављен тако да је његово значење јасно и без потребе да се провере други документи, да може да се пренесе као јединствена телекомуникациона порука и да се тиче само једног предмета и једног стања тог предмета.
- (12) NOTAM који садржи сталну или привремену информацију дугог трајања мора да садржи референцу на AIP или додаток на AIP.
- (13) Приликом активирања или установљавања опасних, ограничених и забрањених зона или активности које захтијевају привремене рестрикције/ограничења у ваздушном простору, осим за хитне операције, издаје се NOTAM најкасније седам дана унапријед.
- (14) NOTAM којим се обавјештава о томе да су навигациона средства или пружање услуга комуникације ван употребе, у себи ће садржавати информацију о процјени периода за који ће навигациона средства или услуге комуникације бити ван употребе или вријеме за које се очекује да ће услуга бити поново успостављена.
- (15) Када се, у складу са AIRAC системом, објави амандман на AIP или додаток на AIP, TRIGGER NOTAM ће бити објављен. Такав NOTAM ће садржавати кратак опис садржаја, ефективни датум и вријеме, као и референтни број амандмана на AIP или додатка на AIP. TRIGGER NOTAM ће ступити на снагу истог ефективног датума као амандман на AIP или додаток на AIP и остаће на снази у претполетном информативном билтену у периоду од четрнаест дана. Када информације за објављивање у одређеном AIRAC датуму не постоје, обавјештење о томе се даје кроз AIRAC NIL NOTAM.

## Члан 8.

## (Локацијски индикатори)

- (1) У тексту NOTAM-а користе се локацијски индикатори који су садржани у ICAO документу 7910 (ICAO Doc 7910 - Location Indicators) - Локацијски индикатори.
- (2) Локацијски индикатори се користе у скраћеном облику.
- (3) Ако локацији није додијељен ICAO локацијски индикатор, назив мјеста се уноси у складу са локалном употребом, латиничним писмом.

## Члан 9.

## (Контролна листа NOTAM-а)

- (1) Контролна листа NOTAM-а се објављује као NOTAM преко фиксних ваздухопловних веза (AFS) у интервалима који не могу да буду дужи од мјесец дана, при чему се користи образац из Прилога бр. 1 овог правилника.
- (2) За сваку серију NOTAM-а се објављује једна контролна листа (један NOTAM).
- (3) Изостављање NOTAM-а из контролне листе NOTAM-а се не користи као начин за укидање NOTAM-а.

- (4) У контролној листи NOTAM-а се наводе последњи објављени амандман на AIP, додаток на AIP и, као минимум, ваздухопловни циркулар који има међународну дистрибуцију.
- (5) Контролна листа NOTAM-а мора да има исту дистрибуцију као и серија порука на које се односе и мора да буде јасно обилежена као контролна листа NOTAM-а.

## Члан 10.

## (Мјесечна листа важећих NOTAM-а)

Мјесечна листа важећих NOTAM-а у облику слободног текста, укључујући навођење последњег амандмана на AIP, објављеног ваздухопловног циркулара и контролну листу додатака на AIP, биће припремљена у што краћем временском року и на најбржи могући начин прослијеђена корисницима Интегрисаног пакета ваздухопловних информација (IAIP - Integrated Aeronautical Information Package).

## Члан 11.

## (Дистрибуција NOTAM-а)

- (1) NOTAM се припрема у складу са одговарајућим одредбама ICAO поступака комуникације и дистрибуира на основу захтјева корисника, користећи телекомуникационе системе.
- (2) Ако се NOTAM не дистрибуира путем AFS-а већ на други начин, испред текста се наводи шесточлана група цифара која означава датум и вријеме објављивања NOTAM-а, као и идентификација службе или особе која је израдила NOTAM.
- (3) Пружалац услуга одређује да ли ће NOTAM бити укључен у међународну дистрибуцију, при чему, ако је то могуће, користити селективне дистрибуционе листе и унапријед дефинисани систем дистрибуције за NOTAM који се преноси преко AFS-а у складу са Прилогом бр 4. овог правилника.

## Члан 12.

## (Телекомуникациони захтјеви)

- (1) Међународни NOTAM биро мора да буде повезан фиксним ваздухопловним везама (AFS), нарочито са сљедећим субјектима у оквиру територије за коју пружа услуге:
- 1) обласним центрима контроле летења и центрима за информисање ваздухоплова у лету,
  - 2) аеродромима и хелидромима на којима је успостављена услуга претполетног информисања, при чему комуникациона опрема мора да обезбиједи штампану комуникацију.
- (3) Размјена информација које нису временски критичне може да се обавља кориштењем јавног интернета.

## Члан 13.

## (Информације које се објављују кроз NOTAM)

- (1) NOTAM се израђује и објављује у вези са сљедећим информацијама:
- а) отварање, затварање или значајне промјене рада аеродрома/хелидрома или полетно-слетних стаза;
  - б) успостављање, укидање или значајне промјене у раду ваздухопловних служби (AGA, AIS, ATS, MET, COM, SAR, итд.);
  - ц) увођење, укидање или значајне промјене у оперативним карактеристикама радио-навигационих услуга и услуга комуникације ваздух-земља, што обухвата прекид рада, повратак у рад, промјену фреквенције, промјену објављеног радног времена, промјену идентификације, промјену оријентације (за усмјерене уређаје), промјену локације, повећање или смањење снаге за 50%

- или више, промјену у распореду емитовања или садржају емисија, неправилност или непоузданост рада било које радио-навигационе или комуникационе услуге;
- д) увођење, укидање или значајне промјене визуелних уређаја;
- е) прекид рада или повратак у рад главних компоненти система аеродромских свјетала;
- ф) увођење, укидање или значајне промјене поступака за пружање услуга у ваздушној пловидби;
- г) појава или отклањање великих неисправности или оштећења на маневарским површинама;
- х) промјене или ограничења у расположивости горива, мазива и кисеоника;
- и) веће промјене расположивих средстава и услуга трагања и спасавања;
- ј) увођење, укидање или повратак у рад фарова опасности којим су обиљежене значајне препреке за ваздушну пловидбу;
- к) промјене у регулативи/прописима које захтијевају неодложну примјену, на примјер забрањене области за трагање и спасавање;
- л) присуство опасности које утичу на ваздушну пловидбу (укључујући препреке, војне вјежбе, манифестације, трке, веће падобранске активности изван за то установљених мјеста);
- м) постављање, уклањање или промјене значајних препрека за ваздушну пловидбу у простору за полијетање/пењање, неуспјело прилажење и прилажење, као и на основној стази полетно-слетне стазе;
- н) успостављање или укидање (укључујући активацију и деактивацију) према потреби, или промјене статуса забрањених, ограничених или опасних зона;
- о) успостављање или укидање области или рута или њихових дијелова гдје постоји могућност пресретања и гдје се захтијева слушање на VHF фреквенцији за хитне случајеве 121.500 MHz;
- п) додјела, укидање или промјена локацијских индикатора;
- р) значајне промјене у нивоу заштите која је обично доступна на аеродрому/хелидрому за спасавање и гашење пожара, при чему се NOTAM објављује само ако настане промјена категорије, што мора бити јасно назначено;
- с) присуство, уклањање или значајне промјене опасних услова проузрокованих снијегом, лапавицом, ледом, радиоактивним материјалом, токсичним хемикалијама, таложењем вулканског пепела или воде на површинама за кретање ваздухоплова;
- т) појава епидемије која захтијева промјене објављених прописа о вакцинацији и карантинским мјерама;
- у) прогнозе соларног космичког зрачења, ако су доступне;
- в) оперативне значајне промјене у вулканској активности, локација, датум и вријеме вулканске ерупције и/или хоризонтално и вертикално ширење облака вулканског пепела, укључујући правац кретања, нивое лета и руте или дијелове рута на које би то могло да утиче;
- з) испуштање у атмосферу радиоактивних материјала или токсичних хемикалија након

нуклеарног или хемијског инцидента, локација, датум и вријеме инцидента, нивои лета и руте или њихови дијелови на које би то могло да утиче и смјер кретања;

- аа) успостављање акција мисија хуманитарне помоћи, као што су оне под окриљем Уједињених нација, заједно са поступцима и/или ограничењима која утичу на ваздушну пловидбу;
- бб) спровођење краткорочних ванредних мјера у случају прекида или дјелимичног прекида услуга ваздушног саобраћаја и везаних пратећих услуга;
- (2) Потреба за израдом и објављивањем NOTAM-а се разматра и у свим другим околностима које могу да утичу на операције ваздухоплова.

#### Члан 14.

(Информације које се не објављују кроз NOTAM)

Сљедеће информације се не објављују путем NOTAM-а:

- а) рутински радови на одржавању платформи и рулних стаза ако не утичу на безбједно кретање ваздухоплова;
- б) радови на означавању полетно-слетне стазе ако операције ваздухоплова могу безбједно да се врше на другим расположивим полетно-слетним стазама или ако опрема која се користи може да се уклони кад је потребно;
- ц) привремене препреке у околини аеродрома/хелидрома које не утичу на безбједност операција ваздухоплова;
- д) дјелимичан отказ уређаја за свјетлосно обиљежавање аеродрома/хелидрома када такав отказ не угрожава безбједност операција ваздухоплова;
- е) дјелимични привремени отказ комуникација ваздух-земља ако је познато да су расположиве и оперативне одговарајуће алтернативне фреквенције;
- ф) недостатак услуге паркера на платформи;
- г) неисправност ознака за локацију, дестинацију или других знакова на аеродромским површинама за кретање ваздухоплова;
- х) падобрански скокови, ако се изводе у неконтролисаним простору под VFR, ако подлијежу контроли, ако се изводе на мјестима која су за такву активност одређена и објављена у оквиру опасних или забрањених зона;
- и) остале сличне информације привременог карактера.

#### Члан 15.

(Престанак важења)

Ступањем на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о NOTAM канцеларији Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 96/13 од 10.12.2013. године).

#### Члан 16.

(Ступање на снагу)

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број 1-3-02-2-76-1/18  
23. јануара 2018. године  
Бања Лука

Генерални директор  
**Борђе Ратковица**, с. р.

Прилог бр. 1

**Упутство  
за попуњавање NOTAM обрасца/Instruction for the  
completion of the NOTAM format**

**1. Опште/General**

Квалификатори (Q линија) и сви идентификатори (тачке А) до G)) се преносе, заједно са затвореним заградама, као што је приказано на обрасцу, осим ако су празне.

**2. Нумерисање NOTAM-а**

Сваком NOTAM-у се додјељује серија која се састоји од слова и четвороцифреног броја, косе црте и двоцифреног броја који представља годину (нпр. А0023/03). Свака серија почиње 1. јануара са бројем 0001.

**3. Квалификатори (Q) линија**

Q) линија је подијелена на осам поља која су одвојена косим цртама. Свако поље треба да буде попуњено како је наведено у ICAO документу 8126 (Приручник за услуге ваздухопловног информисања - Aeronautical Information Services Manual). Дефиниција поља је сљедећа:

## 1) FIR

- а) Ако се информација налази географски унутар једног FIR-а, уписује се ICAO локацијски индикатор тог FIR-а. Када се аеродром налази у оквиру FIR-а друге државе, поље Q) треба да садржи код за тај FIR (нпр. Q) LFRR/... A)EGJJ); или

ако се информација односи на више од једног FIR-а, у поље FIR се уписује "XX" (локацијски индикатор одговарајућег UIR-а се не користи). ICAO локацијски индикатор FIR-а, на које се информација односи, се набрајају у пољу А) или се наводи ознака државе или невладине организације/агенције која је одговорна за пружање услуга у ваздушној пловидби у више од једне државе.

- б) Ако се NOTAM односи на FIR-ове више држава, уписују се два слова ICAO локацијског индикатора државе која објављује NOTAM, а затим се уписује "XX". У том случају се у пољу А) наводе локацијски индикатори свих захваћених FIR-ова, или ознака државе или невладине агенције која је одговорна за пружање услуга у ваздушној пловидби у више од једне државе.

## 2) NOTAM код

Све NOTAM кодне групе садрже укупно пет слова, од којих је прво слово увијек Q. Друго и треће слово одређују предмет NOTAM-а, а четврто и пето статус или стање предмета о коме се извјештава. Двословни кодови за предмет и стање предмета су они који су садржани у PANS-ABC (Doc 8400). За комбинације другог и трећег и четвртог и петог слова се користе критеријуми за селекцију NOTAM-а наведени у ICAO документу 8126 (Приручник за услуге ваздухопловног информисања - Aeronautical Information Services Manual), или се уписује једна од сљедећих комбинација, по потреби:

- а) Ако предмет није садржан у листи NOTAM кодова (ICAO документ број 8400) или у критеријумима за селекцију NOTAM (ICAO документ 8126) уписују се слова "XX" као и друго и треће слово NOTAM кода (на примјер: QXXAK);

- б) Ако стање предмета није садржано у листи NOTAM кодова (ICAO документ 8400) или у критеријумима за селекцију NOTAM (ICAO документ 8126), уписују се слова "XX" као четврто и пето слово NOTAM кода (нпр. QFAXX);
- ц) Када се NOTAM, који садржи информације од оперативног значаја, објављује у складу са Прилогом бр. 5 овог правилника и када се користи за најаву постојања AIRAC AIP амандмана или додатка, уписују се слова "TT" као четврто и пето слово NOTAM кода;
- д) Када се објављује NOTAM који садржи контролну листу NOTAM-а, уписују се слова "KKKK" као друго, треће, четврто и пето слово;
- е) За поништење NOTAM-а се користе сљедеће комбинације четвртог и петог NOTAM кода:

AK: успостављен нормалан рад/RESUMED NORMAL OPERATION;

AL: у функцији (или поново у функцији), у складу са претходно објављеним ограничењима/условима/OPERATIVE (OR RE-OPERATIVE) SUBJECT TO PREVIOUSLY PUBLISHED;

AO: у функцији/OPERATIONAL;

CC: завршено/COMPLETED;

CN: отказано/CANCELLED;

HV: рад завршен/WORK COMPLETED;

XX: отворен текст/PLAIN LANGUAGE.

**Напомена 1** - Пошто се Q - - AO = у функцији користи за поништавање NOTAM, за NOTAM којим се обавјештава о новој опреми или услузи се користи сљедеће четврто и пето слово: Q - - CS = инсталисано.

**Напомена 2** - Q - - CN = отказано се користи за отказивање планираних активности, као што су навигациона упозорења, а Q - - HV = рад завршен се користи да се откаже рад који је у току.

## 3) Саобраћај

I = IFR

V = VFR

K = NOTAM је контролна листа.

**Напомена:** Зависно од предмета и садржаја NOTAM-а поље "TRAFFIC" може да садржи комбиноване квалификаторе. Упутства која се односе на комбиновање квалификатора поља "TRAFFIC" са предметима и стањима предмета у складу са критеријумима за селекцију NOTAM-а су садржана у ICAO документу 8126.

## 4) Намјена

N = NOTAM селектован за хитан приказ члановима летачке посаде/NOTAM selected for the immediate attention of flight crew members;

B = NOTAM од оперативног значаја селектован за уношење у PIB/NOTAM of operational significance selected for PIB entry;

O = NOTAM се односи на летачке операције/NOTAM concerning flight operations;

M = остали NOTAM-и; нису предмет брифинга, али се могу добити на захтјев/Miscellaneous NOTAM; not subject for a briefing, but it is available on request;

K = NOTAM је контролна листа/NOTAM is a checklist.

**Напомена:** Зависно од предмета и садржаја NOTAM-а, поље "PURPOSE" може садржавати комбиноване квалификаторе VO или NBO. Упутства која се односе на комбиновање квалификатора поља "PURPOSE" са предметима и стањима предмета у складу са збирним

квалификаторима NOTAM-а су садржана у ICAO документу 8126.

5) Дјелокруг

A = аеродром/Aerodrome;

E = рутне информације/En-route;

W = навигациона упозорења/NAV Warning;

K = NOTAM је контролна листа/NOTAM is a checklist.

**Напомена:** Зависно од предмета и садржаја NOTAM-а, поље SCOPE може да садржи комбиноване квалификаторе. Упутства која се односе на комбиновање квалификатора поља SCOPE са предметима и стањима предмета у складу са критеријумима за селекцију NOTAM-а су садржана у ICAO документу 8126. Ако је предмет квалификован као АЕ, аеродромски локацијски индикатор мора бити наведен у тачки А).

6) и 7) Доња/Горња граница

Доња и горња граница се искључиво изражавају у нивоима лета (FL) и представљају стварне вертикалне границе области на коју се односе без додавања заштитног слоја. У случају навигационих упозорења и ограничавања у кориштењу ваздушног простора, унесене вриједности морају бити у складу са подацима унесеним у поља F) и G).

Ако предмет NOTAM-а не садржи специфичне информације о висини, уноси се "000" за доњу и "999" за горњу границу.

8) Координате, полупречник

Географска ширина и дужина заокружена на минут, као и одстојање изражено са три цифре које представља полупречник утицаја у NM (примјер: 4700N01140E043). Координате представљају приближно центар круга чији полупречник обухвата цјелокупну област под утицајем. Ако се NOTAM односи на цјелокупан FIR/UIR или на више од једног FIR/UIR, за полупречник се уносе цифре "999".

4. Поље А)

Уноси се ICAO локацијски индикатор, који се налази у ICAO документу 7910 (ICAO Doc 7910 - Location Indicators) аеродрома или FIR-а у коме се налази средство, ваздушни простор или стање о коме се извјештава. По потреби, може се навести више од једног FIR/UIR. Ако не постоји ICAO локацијски индикатор, уносе се ICAO слова из ICAO Doc 7910, Дио 2 (Part 2) и слова "XX", а у пољу Е) се уноси назив отвореним текстом.

Ако се информација тиче GNSS, уноси се одговарајући ICAO локацијски индикатор додијељен GNSS елементу или заједнички локацијски индикатор додијељен свим елементима GNSS (изузев GBAS).

**Напомена:** У случају GNSS, локацијски индикатор може бити кориштен да се идентификује прекид рада GNSS елемената (нпр. KNMH за прекид рада GPS сателита).

5. Поље В)

За датумско-временску групу користи се десетоцифрена група која садржи годину, мјесец, дан, сате

и минуте у UTC. Овај податак представља датум и вријеме када NOTAMN ступа на снагу. За NOTAMR и NOTAMC, датумско-временска група се поклапа са стварним датумом и временом објављивања NOTAM-а. Почетак дана се означава са "0000".

6. Поље С)

Изузимајући NOTAMC, уноси се датумско-временска група (десетоцифрена група која садржи годину, мјесец, дан, сате и минуте у UTC) која приказује вријеме до када траје информација, осим ако је информација трајне природе, када се уноси скраћеница "PERM".

Крај дана означава се са "2359" (односно не користи се "2400"). Ако је неизвјесно вријеме трајања информације, уноси се приближно вријеме трајања за којим слиједи скраћеница "EST". Сваки NOTAM који садржи "EST" мора бити поништен или замијењен прије истека времена назначеног у пољу С).

7. Поље D)

Ако је опасност, оперативни статус или стање средства о коме се извјештава активно у складу са одређеним распоредом времена и датума наведених у пољима В) и С), те информације се уносе у поље D). Ако је поље D) дуже од 200 карактера, треба размотрити могућност објављивања информација у два узастопна NOTAM-а.

**Напомена:** Упутства о хармонизованој дефиницији садржаја поља D) су садржана у ICAO документу 8126.

8. Поље Е)

Користи се декодирани NOTAM код, допуњен по потреби ICAO скраћеницама, индикаторима, ознакама, позивним знацима, фреквенцијама, цифрама и отвореним текстом. Када је NOTAM намијењен међународној дистрибуцији, отворени текст се уноси на енглеском језику. Ова ставка мора бити јасна и концизна да би била погодна за уношење у PIB. За NOTAMC се мора навести референца на предмет и стање како би се омогућила провјера вјеродостојности.

9. Поља F) и G)

Ова поља се уобичајено односе на навигациона упозорења или ограничења у кориштењу ваздушног простора и обично се преносе у PIB. Уносе се горња и доња граница активности или ограничења, јасно назначавачући само једну јединицу мјере и референтни датум. Скраћенице GND или SFC се користе у пољу F) да означе тло, односно површину, редом. Скраћеница UNL се користи у ставци G) као ознака за неограничено.

**Напомена:** За примјере NOTAM-а видјети ICAO документ 8126 и PANS-ABC (ICAO документ 8400).

Priority Indicator												→	
Address													
Date and time of filing												→	
Originator's Indicator												←←	
<b>Message Series, Number and Identifier</b>													
NOTAM containing new information	.....		NOTAMN										
	(series and number/year)												
NOTAM replacing a previous NOTAM	.....		NOTAMR		.....								
	(series and number/year)				(series and number/year of NOTAM to be replaced)								
NOTAM cancelling a previous NOTAM	.....		NOTAMC		.....								
	(series and number/year)				(series and number/year of NOTAM to be cancelled)								
<b>Qualifiers</b>													
	FIR	NOTAM Code	Traffic	Purpose	Scope	Lower Limit	Upper Limit	Coordinates, Radius					
Q)		Q										←←	
Identification of ICAO location indicator in which the facility, airspace or condition reported on is located							A)						→
<b>Period of Validity</b>													
From (date-time group)	B)											→	
To (PERM or date-time group)	C)										EST* PERM*	←←	
Time Schedule (if applicable)	D)											→	
												←←	
<b>Text of NOTAM; Plain-language Entry (using ICAO Abbreviations)</b>													
E)													
Lower Limit	F)											→	
Upper Limit	G)											) ←←	
Signature													

**NOTAM FORMAT**

## Прилог бр. 2

**Упутство  
за попуњавање SNOWTAM обрасца/Instructions for the  
completion of the SNOWTAM format**

**1. Опште**

- a) Када се извјештава о више од једне полетно-слетне стазе потребно је поновити тачке В до Р (укључујући и Р);
- б) Оне тачке за које нема информација потпуно се изостављају;
- ц) Користе се метричке јединице, а мјерна јединица се не наводи;
- д) Максимална важност SNOWTAM-а је 24 часа. Нови SNOWTAM ће се објавити увијек када има значајних промјена. Сљедеће промјене стања RWY сматрају се значајним:
  - 1) измјене коефицијента трења кочења за око 0.05;
  - 2) измјене дебљине наслага веће од сљедећих величина: 20 mm за сув снијег, 10 mm за мокар снијег, 3 mm за лапавицу;
  - 3) измјене расположиве дужине или ширине RWY за 10% и више;
  - 4) било која измјена врсте или површинског опсега атмосферског талога која захтијева измјену у тачкама F или T SNOWTAM-а;
  - 5) било која измјена висине или растојања критичних наслага снијега од осе RWY, када такве насlage постоје са једне или обје стране RWY;
  - 6) измјена уочљивости свјетала RWY због заклоњености свјетилки;
  - 7) било које друго познато значајно стање сходно искуству и локалним условима.
- e) Скраћено заглавље "TTAAiiii CCCC MMYGGgg (BBB)" уведено је да би се омогућила аутоматска обрада SNOWTAM порука у рачунарским базама података.

Објашњење ових симбола је сљедеће:

TT = ознака за SNOWTAM = SW;

AA = географска ознака за државе, нпр. LF = Француска, EG = Велика Британија (видјети локацијске индикаторе (Doc 7910, Part 2, Index to Nationality Letters for Location Indicators - Индекс националних слова за локацијске индикаторе));

iiii = четвороцифрени серијски број SNOWTAM-а;

CCCC = четворословни локацијски индикатори аеродрома на који се SNOWTAM односи (видјети локацијске индикаторе (ICAO документ 7910));

MMYYGGgg = датум-вријеме осматрања/мјерења гдје је:

MM = мјесец, на примјер јануар = 01, децембар = 12;

YY = дан у мјесецу;

GGgg = вријеме изражено у часовима (GG) и минутима (gg) UTC;

(BBB) = алтернативна група за:

Корекцију SNOWTAM поруке претходно упућене са истим серијским бројем = COR.

**Напомена 1:** Заграде код (BBB) се користе да означе да је ова група алтернативна.

**Напомена 2:** Када се извјештава о више од једне полетно-слетне стазе и када су индивидуални датуми/времена осматрања/мјерења наведени понављањем тачке В, посљедњи датум/вријеме осматрања/мјерења се уноси у скраћени наслов (MMYYGGgg).

**Примјер:** Скраћено заглавље SNOWTAM-а бр. 149 из Цириха, мјерење/осматрање од 7. новембра у 0620 UTC: SWLQ0149 LSHZ 11070620

**Напомена:** Групе информација се раздвајају размаком као што је приказано изнад.

- ф) Текст "SNOWTAM" у SNOWTAM формату и серијски број SNOWTAM-а приказан четвороцифреном групом се раздвајају размаком. Примјер: SNOWTAM 0124.
- г) У сврху читљивости SNOWTAM поруке убацује се празна линија послје серијског броја SNOWTAM-а, послје тачке А), послје посљедње тачке која се односи на полетно-слетну стазу (нпр. тачка Р) и послје тачке S.

**2. Тачка А**

Локацијски индикатор аеродрома (четворословни локацијски индикатор).

**3. Тачка В**

Осмоцифрена датумско/временска група - даје се вријеме осматрања као мјесец, дан, час, минут у UTC; ова тачка ће увијек бити попуњена.

**4. Тачка С**

Нижа бројна ознака RWY.

**5. Тачка D**

Дужина очишћене RWY у метрима, ако је мања од објављене дужине (видјети тачку Т која се односи на неочишћени дио RWY).

**6. Тачка Е**

Ширина очишћене RWY у метрима, ако је мања од објављене ширине; ако очишћени дио није симетричан у односу на осу/централну линију RWY, ставити (без размака) ознаку "L" или "R" посматрано од прага са нижом бројном ознаком (RWY).

**7. Тачка F**

Насlage по читавој дужини RWY, као што је објашњено у SNOWTAM обрасцу.

Одговарајуће комбинације ових бројева могу да се користе да се назначи варирање стања дуж сегмената RWY. Ако на истом дијелу RWY има више од једне насlage, о њима се извјештава редослиједом од врха (најближе небу) до дна (најближе полетно-слетној стази). Сметови дебљине наслага већих од просјечних или друге значајне карактеристике наслага могу се објавити под тачком Т отвореним текстом/свакодневним језиком. Вриједности за сваку трећину полетно-слетне стазе се раздвајају косом цртом (/) без размака између вриједности наслага и косе црте. На примјер: 47/47/47.

**Напомена:** Дефиниције различитих врста снијега дате су на крају овог прилога.

**8. Тачка G**

Средња дебљина насlage у милиметрима за сваку трећину укупне дужине RWY или "XX" ако не може да се измјери или оперативно значење није значајно; процјену извршити до 20 mm тачности за сув снијег, 10 mm за мокар снијег и 3 mm за лапавицу. Вриједности за сваку трећину полетно-слетне стазе се раздвајају косом цртом (/) без размака између вриједности наслага и косе црте. На примјер: 20/20/20.

**9. Тачка Н**

Процијeњено површинско трење на свакој трећини полетно-слетне стазе (једна цифра) редослиједом од прага са нижом бројном ознаком RWY.

Уређаји за мјерење трења могу да се користе као дио укупне процјене површине полетно-слетне стазе. Могу да се примијене поступци за процјену површине полетно-слетне стазе који користе информације од уређаја за мјерење трења или на основу извјештаја о квантитативним вриједностима. У таквим ситуацијама ови поступци се објављују у AIP-у и о њима се извјештава у тачки T SNOWTAM формата. Вриједности за сваку трећину полетно-слетне стазе се раздвајају косом цртом (/) без размака између вриједности површинског трења и косе црте. На примјер: 5/5/5.

**10. Тачка Ј**

Критичне банке снијега. Ако их има унијети висину у центиметрима и растојање од ивице RWY у метрима иза које слиједи лијева ("L") или десна ("R") страна или обје стране ("LR"), посматрано од прага са нижом бројном ознаком RWY.

**11. Тачка К**

Ако су свјетла RWY заклоњена унијети "YES" иза кога слиједи (без размака) "L" или "R" или обоје "LR" посматрано од прага са нижом бројном ознаком.

**12. Тачка Л**

Ако предстоји чишћење, унијети ширину и дужину RWY која ће бити очишћена или "TOTAL" ако ће цијела RWY бити очишћена.

**13. Тачка М**

Унијети очекивано вријеме завршетка чишћења у UTC.

**14. Тачка N**

Код (или комбинација кодова) из тачке F може се користити да би се описали услови на рулној стази; унијети "NO" ако ниједна рулна стаза која опслужује RWY није у употреби.

**15. Тачка Р**

Ако су наслаге снијега више од 60 cm уписати "YES" са бочним одстојањем (које се односи на растојање између наслага снијега у метрима).

**16. Тачка R**

Кодом (или комбинацијом кодова) из тачке F може се описати стање на платформи; унијети "NO" ако је платформа неупотребљива.

**17. Тачка S**

Унијети предвиђено вријеме следећег осматрања/мјерења у UTC.

**18. Тачка Т**

Описати отвореним текстом свако значајно оперативно обавјештење, с тим што се за RWY увијек уписује неочишћена дужина (тачка D) и опсег покривености (тачка F) и то за сваку трећину RWY (односно за неочишћене трећине) у складу са следећом скалом:

Неочишћена дужина 10 процената - ако је 10% или мање површине полетно-слетне стазе неочишћено;

Неочишћена дужина 25 процената - ако је 11-25% површине полетно-слетне стазе неочишћено;

Неочишћена дужина 50 процената - ако је 26-50% површине полетно-слетне стазе неочишћено;

Неочишћена дужина 100 процената - ако је 51-100% површине полетно-слетне стазе неочишћено.

**Примјер попуњеног SNOWTAM обрасца**

```
GG EHAMZQZX EDDFZQZX EKCHZQZX
070645 LSZHNYX
SWLS0149 LSZH 11070700
(SNOWTAM0149
A) LSZH
B) 11070620 C) 02 D)...P)
B) 11070600 C) 09 D)... P)
B) 11070700..C) 12 D)... P)
R) NO S)11070920
T) DEICING
```

**Напомена:** Видјети приручник за услуге ваздухопловног информисања (ICAO документ 8126) за додатне примјере SNOWTAM који подразумијевају различите услове полетно-слетне стазе.

**Дефиниције различитих врста снијега**

Лапавица - вода засићена снијегом која се распљускује унаоколо при гажењу; запреминске масе: 0.5 до 0.8.

**Напомена:** Сједињавање леда, снијега и/или воденог слоја може, нарочито када пада киша, киша и снијег или снијег формирати супстанце са запреминском масом која прелази 0.8. Такве супстанце због високе засићености водом имаће више транспарентан изглед него мутан и при вишим запреминским масама лако ће се разликовати од лапавице.

**Снијег (на земљи)**

- а) **Сув снијег** - Сув снијег је снијег који се може одувати и који се распада после покушаја стварања снијегне грудве; запреминска маса износи до, али не укључује 0.35.
- б) **Влажан снијег** - Влажан снијег је снијег који се може сјединити кад се стегне рукама и код кога може да се створи снијегна грудва; запреминска маса износи 0.35 до, али не укључује 0.5.
- ц) **Збијен снијег** - Збијен снијег је снијег који је сабијен у чврсту масу која се не може више сабијати и мијењати облик, а која се ломи у комаде при подизању; запреминска маса износи 0.5 и више.



## Прилог бр. 3

**Упутство  
за попуњавање ASHTAM обрасца/Instruction for the  
completion of the ASHTAM format**

**1. Опште**

- 1.1 ASHTAM пружа информације о статусу активности вулкана када се јаве промјене у активности или када се промјене очекују (оперативно значајне промјене). Наведене информације се пружају користећи табелу "**volcano level colour code**" која се налази у оквиру овог прилога.
- 1.2 У случају вулканске ерупције која резултује појавом облака вулканског пепела, ASHTAM пружа информације о локацији ерупције, простирању и кретању облака вулканског пепела и дијеловима рута и нивоима лета који су угрожени.
- 1.3 Издавање ASHTAM-а којим се дају информације о вулканској ерупцији, у складу са тачком три овог прилога, не би требало одлагати иако нису комплетне информације под тачком три овог прилога нумерисане од А) до К), него се треба издати одмах по добијању нотификације да се ерупција десила или се очекује да се деси или ако је дошло до промјене у активности вулкана или ако постоји извјештај о постојању облака вулканског пепела.
- У случају очекиване ерупције вулкана, а у случају да нема доказа о постојању облака вулканског пепела, тачке А) до Е) требају бити попуњене, а тачке F) до I) требају да буду означене са "not applicable". У случају да постоје извјештаји о постојању облака вулканског пепела, путем специјалног извјештаја из ваздуха, али у то вријеме вулкан није познат, ASHTAM треба да се изда са тачкама од А) до Е) означеним са "unknown", а информације у тачкама од F) до К) требају бити базиране на основу специјалног извјештаја из ваздуха до пријема додатних информација. У осталим околностима/случајевима, ако су недоступне информације које се односе на тачке од А) до К), потребно је ставити ознаку "NIL".
- 1.4 Максимални период важења ASHTAM-а јесте 24 часа. Нови ASHTAM ће бити издат када се јави промјена у нивоима узбуне.

**2. Скраћено заглавље**

Слиједећи уобичајено AFTN заглавље, скраћено заглавље "TT AAiiii CCCS MMYGGgg (BBB)" је уведено да олакша аутоматско процесирање ASHTAM порука у компјутерским банкама података. Символи имају сљедеће значење:

TT = ознака за ASHTAM =VA;

AA = географска ознака за државе, на примјер NZ = New Zeland (видјети Локацијске индикаторе (ICAO документ 7910), Дио 2, Индекси националних слова за локацијске индикаторе);

iiii = четвороцифрени серијски број ASHTAM-а;

CCCS = четвороцифрени локацијски индикатор FIR-а на који се ASHTAM односи (видјети: Location Indicators (Doc 7910), Part 5, Addresses of Centres in Charge of FIR/UIR);

MMYYGGgg = датум-вријеме извјештавања, гдје је:

MM = мјесец, на примјер: јануар = 01, децембар = 12

YY = дан у мјесецу

GGgg = вријеме изражено у часовима (GG) и минутима (gg) UTC;

(BBB) = алтернативна група за корекцију ASHTAM поруке упућене са истим серијским бројем = COR.

Напомена: Заграде у случају (BBB) користе да би се видјело да је ова група алтернативна.

Примјер: Скраћено заглавље ASHTAM-а за Auckland Oceanic FIR, извјештај за 7 November 0620 UTC:

VANZ0001 NZZO 11070620

**3. Садржај ASHTAM-а****3.1. Тачка А**

FIR на који се ASHTAM односи, свакодневни језик/отворени текст еквивалентан локацијским индикаторима у скраћеном заглављу.

**3.2 Тачка В**

Датум и вријем (UTC) прве ерупције.

**3.3 Тачка С**

Назив вулкана и број вулкана како је наведено у ICAO документу (Doc 9691, ICAO Manual on Volcanic Ash, Radioactive Material and Toxic Chemical Clouds, Appendix E) и како је наведено у документу (World Map of Volcanoes and Principal Aeronautical Features).

**3.4 Тачка D**

Ширина/дужина-позиција вулкана у цијелим степенима или радијалима и удаљеност вулкана од навигационих средстава (како је наведено у ICAO Manual on Volcanic Ash, Radioactive Material and Toxic Chemical Clouds (Doc 9691), AppendixE) и како је наведено у (World Map of Volcanoes and Principal Aeronautical Features).

**3.5 Тачка E**

Код боје за ниво приправности/узбуне који указује на вулканску активност.

**3.6 Тачка F**

Ако је пријављен облак вулканског пепела од оперативног значаја, ако је указано на хоризонтални обим/степен и базу/врх облака вулканског пепела користећи дужину/ширину (у заокруженим /цијелим степенима) и висине у хиљадама метара (fit-a) и/или радијале и удаљеност од извора вулкана.

Почетне информације могу да се заснивају само на посебном извјештају из ваздуха, с тим да ће информације касније бити много детаљније и базираће се на савјетима одговорног метеоролошког обласног бироа и/или савјетодавног центра за мотрење вулканског пепела.

**3.7 Тачка G**

Смјер/прогноза кретања вулканског пепела на одабраним нивоима који се базирају на савјетима/подацима добијеним од надлежног метеоролошког обласног бироа и/или савјетодавног центра за мотрење вулканског пепела.

**8. Тачка H**

Ваздушни путеви и дијелови ваздушних путева и нивоа лета који су погођени или за које се очекује да буду погођени вулканским пепелом.

**9. Тачка I**

Индикације затварања ваздушног простора, ваздушних рута или дијелова рута, као и доступност алтернативних рута.

**10. Тачка Ј**

Извори информација, на примјер: "специјални извјештаји из ваздуха" или извјештаји од стране "вулканолошке агенције" итд. Извор информација ће увијек бити назначен, да ли се вулканска ерупција десила или вулкански pepeo пријављен или не.

**11. Тачка К**

Укључује, на свакодневном језику, било коју информацију која се тиче претходних/оних информација које су већ на снази.

---

Level of alert  
colour code/ниво узбуне  
боја кода

Status of activity of volcano/Статус активности вулкана

---

**GREEN  
ALERT**

Вулканска активност се обуставља и вулкан се враћа у стање мировања.  
или, *након промјене са вишег нивоа узбуне:*  
сматра се да су се вулканске активности смириле, а вулкан је у нееруптивном статусу.

**YELLOW  
ALERT**

Вулкан даје знакове повећане промјене/активност вулкана се повећава  
или, *након промјене са вишег нивоа узбуне*  
Вулканска активност је значајно смањена, али се врше посматрања у случају поновне повећане активности.

**ORANGE  
ALERT**

Повећана опасност од вулканске ерупције  
или,  
Вулканска ерупција је у току без емисије вулканског pepela или са малом количином емисије вулканског pepela.

**RED  
ALERT /**

Предвиђа се да ће ерупција бити неизбежна са значајном емисијом pepela у атмосферу.  
или  
Ерупција је у току са значајном емисијом вулканског pepela у атмосферу.

---

(COM heading)	(PRIORITY INDICATOR)	(ADDRESSEE INDICATOR(S)) <sup>1</sup>																
	(DATE AND TIME OF FILING)						(ORIGINATOR'S INDICATOR)											
(Abbreviated heading)	(VA** SFRIAI NUMRFR)						(LOCATION INDICATOR)			DATE/TIME OF ISSUANCE						(OPTIONAL GROUP)		
	V	A	'2	'2														
ASHTAM						(SERIAL NUMBER)												
(FLIGHT INFORMATION REGION AFFECTED)															A)			
(DATE/TIME (UTC) OF ERUPTION)															B)			
(VOLCANO NAME AND NUMBER)															C)			
(VOLCANO LATITUDE/LONGITUDE OR VOLCANO RADIAL AND DISTANCE FROM NAVAID)															D)			
(VOLCANO LEVEL OF ALERT COLOUR CODE, INCLUDING ANY PRIOR LEVEL OF ALERT COLOUR CODE) <sup>3</sup>															E)			
(EXISTENCE AND HORIZONTAL/VERTICAL EXTENT OF VOLCANIC ASH CLOUD) <sup>4</sup>															F)			
(DIRECTION OF MOVEMENT OF ASH CLOUD) <sup>4</sup>															G)			
(AIR ROUTES OR PORTIONS OF AIR ROUTES AND FLIGHT LEVELS AFFECTED)															H)			
(CLOSURE OF AIRSPACE AND/OR AIR ROUTES OR PORTIONS OF AIR ROUTES, AND ALTERNATIVE AIR ROUTES AVAILABLE)															I)			
(SOURCE OF INFORMATION)															J)			
(PLAIN-LANGUAGE REMARKS)															K)			
<p>NOTES:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>See also Appendix 5 regarding addressee indicators used in predetermined distribution systems.</li> <li>*Enter ICAO nationality letter as given in ICAO Doc 7910, Part 2.</li> <li>See paragraph 3.5 below.</li> <li>Advice on the existence, extent and movement of volcanic ash cloud G) and H) may be obtained from the Volcanic Ash Advisory Centre(s) responsible for the FIR concerned.</li> <li>Item titles in brackets ( ) not to be transmitted.</li> </ol>																		

SIGNATURE OF ORIGINATOR (not for transmission)

**ASHTAM FORMAT**

## Прилог бр. 4

**Унапријед дефинисани систем дистрибуције за NOTAM/Predetermined distribution system for NOTAM**

1. Унапријед дефинисани систем дистрибуције обезбеђује да се NOTAM (укључујући SNOWTAM) упуте преко AFS мреже директно ка одређеним адресама које је одредила држава која прима информације, док се истовремено упућују међународном бироу у сврху провере и контроле.
2. Адресни индикатори за те одређене адресе се формирају на следећи начин:
  - 1) Прво и друго слово:  
Прва два слова локацијског индикатора за AFS комуникациони центар који је повезан са NOTAM бироом државе која прима информације.
  - 2) Треће и четврто слово:  
Слова "ZZ" која означавају захтјев за специјалну дистрибуцију.
  - 3) Пето слово:  
Пето слово означава да ли се ради о NOTAM-у (слово "N") или SNOWTAM (слово "S").
  - 4) Шесто и седмо слово:  
Шесто и седмо слово, свако изабрано између слова енглеске абеледе од А до Z, означавају националну или међународну листу дистрибуције која се користи од стране AFS центра који прима информације.  
Напомена: Пето, шесто и седмо слово замјењују трословну ознаку ""YNY" која у нормалном систему дистрибуције означава међународни NOTAM биро.
  - 5) Осмо слово:  
На осмо мјесто се ставља слово "X" да попуни осмоцифрени адресни индикатор.
3. Државе треба да информишу државе од којих примају NOTAM-е о томе које шесто и седмо слово се користи у разним околностима да би се обезбиједило правилно усмјеравање информација.

## Прилог бр. 5

**Информације које се објављују кроз AIRAC/  
Information to be notified by AIRAC****ДИО 1**

1. Успостављање, укидање или значајне планиране промјене (укључујући и пробне операције) које се примјењују на:
  - 1.1 границе (хоризонталне и вертикалне), прописе и процедуре примјенљиве на:
    1. области информисања ваздухоплова у лету/flight information region;
    2. контролисане области/control areas;
    3. контролисане зоне/control zones;
    4. савјетодавне области/advisory areas;
    5. ATS руте/ATS routes;
    6. сталне, опасне, забрањене и ограничене зоне (укључујући врсту и период активности, уколико су познати) и ADIZ/permanent danger, prohibit and restricted areas (including type and periods of a when known) and ADIZ;
    7. сталне области или руте или дијелови рута на којима је могуће пресретање/permanent areas or routes or portions thereof where the possibility of interception exists;

- 1.2 позиције, фреквенције, позивни знакови, познате нерегуларности у раду и периоде одржавања радио-навигационих уређаја и средстава везе и средстава комуникације и надзора/positions, frequencies, call signs, identifiers, know irregularities and maintenance periods of radio navigation aids and communication and surveillance facilities.
- 1.3 поступке за чекање и прилажење, поступке долазака и одлазака, поступке избјегавања буке и било којих других значајних ATS postupaka/holding and approach procedures, arrival and departure procedures, noise abatement procedures and pertinent ATS procedures.
- 1.4 прелазне нивое, прелазне апсолутне висине и минималне секторске апсолутне висине лета/transition levels, transition altitudes and minimum sector altitudes.
- 1.5 метеоролошке уређаје (укључујући и емисије) и поступке/meteorological facilities (including broadcast) and procedures.
- 1.6 полетно-слетне стазе и стазе за заустављање/runways and stopways.
- 1.7 рулне стазе и платформе/taxiways and aprons.
- 1.8 аеродромске оперативне процедуре на земљи (укључујући поступке при смањеној видљивости/aerodrome ground operating procedures (including low visibility procedures).
- 1.9 прилазна свјетла и свјетла полетно-слетне стазе/approach and runway lighting.
- 1.10 оперативни минимум аеродрома ако је објављен од стране државе/aerodrome operating minima if published by a State.

**ДИО 2**

2. успостављање, укидање или значајне планиране промјене које се односе на:
  - 2.1 позиције, висине и освјетљење навигационих препрека/position, height and lighting of navigational obstacles;
  - 2.2 радно вријеме аеродрома, средстава и служби/hours of service of aerodromes, facilities and services.
  - 2.3 царинску, пасошку и здравствену службу/customs, immigration and health services.
  - 2.4 привремена, опасна, забрањена и ограничена подручја, те навигациона упозорења, подручја војних вјежби и групно летење/temporary danger, prohibit and restricted areas and navigational hazards, military exercises and mass movement of aircraft.
  - 2.5 привремена подручја или руте или њихови дијелови на којима постоји могућност пресретања/temporary areas or routes or portions thereof where the possibility of interception exist.

**ДИО 3**

3. Успостављање, укидање или значајне планиране промјене које се односе на:
  - 3.1 нове аеродроме за међународне IFR операције/new aerodromes for international IFR operations;
  - 3.2 нове полетно-слетне стазе за IFR операције на међународним аеродромима/new runways for IFR operations at international aerodromes.
  - 3.3 дизајн и структуру мреже оперативних услуга контроле ваздушног саобраћаја/design and structure of the air traffic route network.
  - 3.4 дизајн и структуру сета терминалних процедура (укључујући промјене смјерова у процедури насталих промјеном магнетне варијације)/design and structure of a set of terminal procedures (including change of procedure bearings due to magnetic variation is required.

3.5 околности наведене у Дијелу 1 овог прилога имају утицаја на цијелу државу или значајан дио ње или ако је потребна координација са сусједним земљама /circumstances listed in Part 1 if the entire State or any significant portion thereof is affected or if cross-border coordination is required.

Na osnovu člana 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02, 102/09 i 72/17), te člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

## PRAVILNIK O NOTAM UREDU BOSNE I HERCEGOVINE (NOF)

### Član 1. (Predmet)

Predmet ovog pravilnika je definiranje funkcija i zadataka NOTAM ureda Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: "NOF"), kako bi se osigurao protok informacija bitnih za prijem, obradu i distribuciju istih u formi NOTAM-a, a koje su neophodne za sigurno odvijanje zračnog prometa u FIR Sarajevo.

### Član 2. (Ciljevi)

Cilj ovog pravilnika je da se u radu NOF-a osigura primjena ICAO Standarda i preporučene prakse i drugih relevantnih propisa kojim se definira ova oblast, obezbjeđujući protok informacija i podataka od značaja za sigurnost letenja.

### Član 3. (Pojmovi i skraćenice)

- (1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **Aerodrom** (Aerodrome): Unaprijed definirano područje na kopnu ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno za slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova u bilo kojem dijelu ili cjelini.
  - b) **Aerodromski operator**: Fizičko ili pravno lice kojem je izdata potvrda za korištenje aerodroma od strane nadležne zrakoplovne vlasti.
  - c) **Amandman na AIP** (AIP Amendment): Sadrži izmjene stalne prirode informacija objavljenih u AIP-u.
  - d) **ASHTAM**: Posebna serija NOTAM-a koja pomoću utvrđenog obrasca obavještava o promjeni u aktivnosti vulkana, vulkanskoj erupciji i/ili oblaku vulkanskog pepela koji su značajni za letenje zrakoplova.
  - e) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine.
  - f) **Dodaci na AIP** (AIP Supplement): Privremene izmjene informacija u AIP-u koje se objavljuju posebnim/izdvojenim stranicama.
  - g) **Integrirani paket zrakoplovnih informacija** (Integrated Aeronautical Information Package): Paket koji se sastoji od sljedećih elemenata:
    - 1) Zbornik zrakoplovnih informacija, uključujući amandmane na AIP;
    - 2) Dodaci na AIP;
    - 3) Hitnih zrakoplovnih obavještenja - NOTAM i Pretpoletnih informativnih biltena - PIB;
    - 4) Zrakoplovnih informativnih cirkulara (AIC);

- 5) Kontrolnih listi i listi važećih NOTAM-a.
- h) **Izvor zrakoplovnih podataka i informacija**: fizičko ili pravno lice koje je potpisalo sporazum o nivou pružanja usluga (Service Level Agreement - SLA) sa pružateljem usluga zrakoplovnog informiranja.
- i) **Međunarodni NOTAM ured** (International NOTAM Office (NOF)): Ured uspostavljen od strane države u svrhu razmjenjivanja NOTAM-a na međunarodnom nivou.
- j) **Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo** (National Supervisory Authority): Označava Direkciju za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine.
- k) **NOTAM** (Notice to Airmen): Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršavanju letenja.
- l) **Oblast informiranja zrakoplova u letu** (Flight Information Region): Zračni prostor određenih dimenzija u kojem se pružaju usluge informiranja zrakoplova u letu i uzbuñivanja.
- m) **Ograničena zona** (Restricted Area): Dio zračnog prostora u kome se na određeno vrijeme letenje zrakoplova ograničava i odvija prema unaprijed određenim uvjetima.
- n) **Opasna zona** (Danger Area): Dio zračnog prostora utvrđenih dimenzija unutar kojeg, u određenim periodima, mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova.
- o) **Prepreka** (Obstacle): Označava sve fiksne (privremene ili stalne) i pokretne objekte ili njihove dijelove, koji:
  - 1) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po tlu; ili
  - 2) nadvišavaju definirane površine namijenjene za zaštitu zrakoplova u letu; ili
  - 3) se nalaze izvan tih definiranih površina i ocijenjeni su kao opasni za zračnu plovidbu.
- p) **Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja**: Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (BHANSA) ili druga organizacija koja posjeduje važeći certifikat za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, a imenovana je od strane nadležne zrakoplovne vlasti.
- r) **Pretpoletni informativni bilten** (Pre-flight Information Bulletin): Prikaz aktualnih NOTAM informacija od operativnog značaja, pripremljen neposredno prije izvršenja leta.
- s) **Poletno-sletna staza** (Runway): Definirana pravougaona površina na aerodromu na kopnu namijenjena za slijetanje i polijetanje zrakoplova.
- t) **Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija** (AIRAC): Sistem sa svrhom pravovremenog najavljivanja okolnosti koje zahtijevaju značajne izmjene u operativnoj praksi, zasnovan na zajedničkim, unaprijed određenim datumima stupanja na snagu.
- u) **Sirovi podaci** (Raw data): Naziv za podatke prikupljene iz izvora koji nisu bili predmet obrade ili bilo koje druge manipulacije.
- v) **SNOWTAM**: Posebna serija NOTAM-a koja obavještava o prisustvu ili uklanjanju opasnih uvjeta prouzrokovanih snijegom, ledom, lapavicom ili